

I
Prieš surašant gerai išskaityti instrukciją!

Zinių lapo Nr. _____
(nerašyti)

Lietuvos žemės vardynas

renkamas Švietimo Ministerijos

Su visokiais klausimais, iškilusiais surašant žemės vardyną, kreiptis ir prirašytus žinių lapus siųsti:
Valstybės Archeologijos Komisija — Lietuvos žemės vardynas, Kaunas, Vytauto Didžiojo Muziejus.

Žemės vardai

Šlapėnu
(oficialinis vardas)

Kaimo, dvaro, vienkiemio, miesto, bažnytkaimio, girininkijos,
(liečiantįjį pavadinimą pabraukti)

Viekšnių

valsčiaus

Mažeikių

apskritis

Sunaudoti spausdinti ir rankraštiniai šaltiniai bei jų sutrumpinimai

Surašytojo:

Pavardė, vardas Pargauskytė Ona verslas mokytoja
Gimimo vieta Libikai, km. valsčius Viekšniai apskritis Mažeikiai
Adresas: Viekšnių pšt. Šaliesis pradžios mokykla, Dargužiškių kaimas,
Mažeikių apskr.

Žinios surašytos 1936 m. vasario mėn.

1 Eilės Nr.	2 Vardas rašomąja kalba parašytas		3 Vardas vietos žmonių ištarme	4 Senovinės vardo formos	5 4 skilties šaltinis	6 Žinios surink- tos iš	7 Dalykas	8 Žemės paviršiaus rūšis, išvaizda, kokybė	9 Dydis	10 Lokalizacija	11 Upių, upelių ištakų bei žiočių vietos ir jų apibūdinimas	12 P a s t a b o s
	a) tikrintojo	b) surašytojo										
1.		Dvaro kalnelis	Dvaĩ kalnelis			ž. k.	kalnelis	molis		Viešinių vieškelyje, į vasaros vakarus nuo Kapėnų dvaro.		
2.		Dvaro kapeliai	Dvaĩ kapėle			ž. k.	senkapiai	žvyras		Kairiajame Virvytės kanute, prie pat Vieš- nių - Daugėnų kelio.		Manoma, kad iškles iš maro melis. Prieš kelias metus dar buvo kelkas senų me- lonių kryžių, dabar pashukėnais bargia pūti.
3.		Gydulis	Gjydulis, Gėidulys			ž. k.	upelis-griovys		apie 1,5 km. ilgio	Teka Kapėnų km. va- kars - žiemis pušė.	Išteka iš valst. miško Ubagėčio, toliau teka kasti- niu grioviu, dra- vo laukuose įte- ka į Virvytę.	Ankroji vardo forma "Gėidulys" tik senųjų žmonių besivartojama.
4.		Kapėnai	Kapėnā (i).			ž. k.	dvoras	daugiacusia mo- lis, vietomis smė- lis, žvyras ir juod- žemis; žemės paviršius bango- tas (kalvos, slėniai) ypač aukšti Va- nytės šlaitais.	apie 100 ha	Poreik visa žemi ir sodyba kairia- jame Virvytės kan- te.		
5.		Popielankė	Popierlōnk (ė)			ž. k.	lanka	lyg ir sala, apsuota Virvy- tės vengio ir pa- kaso, apaugusi krūmais.	apie 1/2 ha	Prie kartono fabri- ko vakars - žiemis pušijė.		Vardas žinomas tik Ka- pėnų dv. ir artimesnės apjūrinės gyvenlojams

Kapėny dv. (įdedamas žinių lapas).

13. Istorinės žinios. Nr. 4 Kapėny dv. Senovėje dabartinis dvaro rūmų vietoje buvusi degtinės varykla, vėliau - pieninė. Antrojo pusėj Turovės buvęs molūnas, garsus visoje apylinkėj (su velsais ir pikliais). 1901 m. molūno vietoje pastatyta kartono fabrikas, kuris tik prieš kejtą metų sudėjo veiks. Prie fabriko dar tebėra sandėlis (žmonis vadinamas "magazinu"), kur aplinkinis kaimas gyventojai supildavę grūdų atsargą blogiesiems metams. Didžiojo karo metu grūdai buvo išgrodyti, ir nuo to laiko grūdų ten nebepilta.

Paskutinis dvaro savininkas buvęs J. Grigoravičius, kuris pastatė Kapėny ir Sklepių kartono fabrikus. Bolševikams užplūdus mūsų kraštą, J. Grigoravičius buvęs suimtas ir išveiktas į kėlejoną. Kėlejonė prisitaikė prie jo pikladariai ir vėliau apgaulingai būdu jį nužudė, o perbys atveiktas į dvarą su raktais ir pradėjęs šermininkauti: poodarinti gyvulius, verstis po spindas ir dalečius etc. Mat, jie sakėsis esą p. Grigoravičiaus geri draugai, kuriems pavesta subarchyti jo reikalus, nes pats savininkas išvykęs į Vokietiją gydytis. Tik pradėjus juos įdarbi ir paprašius įgaliojimų, pikladariai pasprukę.

Po to dvarą drauge su Sklepių palivarbu paėmusi savo globoi Lietuvos valdžia. Vėliau Kapėny ir Sklepius nupirko amerikiečiai lietuviai.

15. ~~Historinės žinios~~ Vardų kilmės aiškinimai. Nr. 5 Popierlankė. Kai Kapėny kartono fabrike buvo dirbamas popierius, tai toje lankoje jis buvęs džiovinamas. Nuo to lanka ir vardaž gavusi. Taip ir dabar ji tebevadinama. Ž. k.

16. Tautosakinės žinios. Gyduhis, Nr. 3. Pasakojama, kad upelyje voidenasi: daėnai madydavę žiburėlius vartikant, žydėli, su kuprine bėgant ir t.t.

Nr. 4 Kapėny dv. Draug pasakojama apie vaiduoklius, ypaė apie dabartinės dvaro kūles. Seniau toje vietoje buvusi janyja. Dar tais laikais, kada janyai buvo kultivami su spragilais, toje janyjoje radė mirtinai užgnatbyta vieng darbininkas.

Pasak žmonų velnias tai padaręs. Dar ta darbininkė norėjusi gindis rožanėiumi ir škapleriais, bet šis atsakęs: „Nebijau aš tų tavo brolių, dėlto, kad nei veslos.“ Tuo to darbininkė ir mirusi. Tadi vėl jaujoji malydavo dejančias žvaks; kartais to žvaks ranka lankydavusi. Vieną kartą duris atkvedis to žvaks perėgnojęs, ir ji užgesusi... Žiemą ant sniego randa mažo varko pėdeles, mat, ten viena mergaitė esanti nuėndyžs varkelį polardojusi. Ir dang dar visokių pasakojimus yra.

Už duris darbinės esąs toks šančius, ten esąs puonyai paslepti. Žmonės kas ir rads didelę skryniją, bet kai reikėjo iškelti, tai ji vis grimzdusi, grimzdusi ir nugrimzdusi žemėn.

Durys lankoje yra didelis akmuo, po kuriuo irgi esą pinigų, bet niekam nepavykęs iškasti, nes velnias esąs juos užkeikęs.

Pasakojama, kad vad. duris rūmose viename kambaryje vaidenasi, mat, ten esą nusisoves vienas ponas; o duris kūlė vaidenasis dėlto, kad boudriavo lankais žmonės ten buvę labai kankinami, todėl dėlto, kad kops senovėje ten būta.

b). Kapinus duris (kaip ir kitose) buvę kalbama lenkiškai. Apvilkus žmonėmis ir kumečiams sunku būdavo susikalbėti. Dėl to būdavo visokių nesusipratimų, kartais ir juokų. Dang kas stengdavęsis kalbėti lenkiškai, nors ir nemokėdamos. Šis ty lankas yra išlikęs lyg ir anekdotas, bet taip tikrai buvę. Karo medicinos Jonsukevičius nusimulęs vienas žmogų su reikalais į Kapinus palivarką. Tas atlikęs visus reikalus, atsisveikinęs su visais, bet dar prie duris lango pamatęs poną, – nusimulęs kepurę, nusilenkęs žemai ir pasakęs: „Doviedrenja i tibiė baran“. Talui turėjęs reikėti: „Sudies ir Tarustai, ponie“. Ponie labai užpykusi, o ponas tik nusijuokęs ir, sudikęs Jonsukevičius, pasakęs: „Daugiau nebeatsiusk to kvailo avono“. Tada kartą duris darbininkė komisarius klausiana, kur Jonsukevičius, atsakiusi: „Tam tiego paniego u Milieškicgo gyvenimiego“. Šis dar kažko paklausęs, ji taip pat atsakiusi lenkiškai, bet jau taip kvailai skambėjęs kas atsakymas, kad ilgas lankas juoko iš to visiems buvę.

Linijų teikėjų pavardė, vardas: 1) Pranauskas Aleksandras 13 Nr. 4; 2) Uaičienė Barbara 16 Nr. 4 (a); 3) Jonsukevičienė Marija 16 Nr. 3, 4 (b).

Gimimo vietos: 1) Svirkončiai, 2) Savarina, 3) Dauginėliai. Amžius 1) 50 m. 2) 106 m. 3) 70 m. Valstius: 1) Vickšniai, 2, 3) Tryškiai; apskritis: 1) Mažeikiai, 2, 3) Šiauliai.

3

13 Istorinės žinios Nr. 4. Kapėnuose bandžiavo laikais buvęs valsčius ir teismas. Dvarui priklausę dideli žemės plotai su šiais palivarkais: Bobulino, Marijampolė, Sklepičiai, Savarina, Vilksdvariai... Valdęs kunigaikštis Juozapas Druckis - Liubeckis, kuris, be Kapėnų, turėjęs dar 60 dvarų. Pats jis gyveno Gardine, dvarą prižiūrėdavęs jo prievardės, arba nuomininkai. 1923m. dvaras išparceliuotas, paliko tik centus (apie 100 ha).

14 Archeologinės žinios Nr. 4. Senajame Kapėnų dvaro sode (žiemos rytų pusėje) kasant rūsius rasta mūriniai (degtų plytų) kriptai, kuboje rictojė - žmogaus griaučiai.

✓ Nr. 2. Dvaro kapeliai. Į žiemius nuo jų, už keldos ar keliolikos metrų, rasta žmonių kaulų. Pasakojama, kad senovėje tie kapeliai buvę daug didesni.

✓ Nr. 3. Gydlis. Už keldos metrų į vakarus ir žiemius (tūrin. Pranauskos žemėje) apskriti pėdsakai senovėje buvusio pastato: orient rasta įkasti į žemę stulpai, plytų, šukis. Netoli tos vietos dar žymu senoviškos kelias - gėsus, kuris dabar baigiamas užardyti.

15 Vardų kilmės aiškinimai Nr. 4. Kapėnai. Manoma, kad senovėje kapų būta, bet niekas tikrai nežino. Už dvaro piešinies (į pietus) buvusio kūtės, kurias kartą per Velykas vėtra sugriovusi. Nors kūtės ir atslatę, bet gyvulių nebegalėjęs palai-kyti: vis kokia nors nelaimė įvykdarusi. Žmonės sakę - tai dėlto, kad toje vietoje kapai buvo. Pasakojama M. Vaičkienė 106 m. amžiaus.

b) Vardo kilmė aiškinama dar ir tuo, kad Kapėnai esą daugybės nelaimingų atsitikimų vieta, t. y. daug kas kapus čia sau rindęs. Ž. k.

16 Tautosakinės žinios Nr. 2. Dvaro kapeliai. a) Seniau ant kapelių buvusi kopytė. Per Vėlines žmonės nedeugdavę švakes ir meldavęsi. Karlys besimeldami išgirdę balsą, sakantį: „Eikit šalin iš čia“. Žmonės dar nepaklausę ir neįėję, tada bobas pasikarėjęs ir - subildėjęs. Žmonės pasibėgę ir pamatę ranką, su „akulioninkais“ užaugę rankovė.

b) Karlys vienas darbininkas ejęs per kapelius į malūną. Tik šmukšt iš alkūnyno išlindęs žmogus - visas balsas, tik kojos juodos. Įkubęs tam darbininkui į krūtinę ir pradėjęs jį risti. (Buvęs pats vėduchėnis, 12 val.). Ejęs žmonės pro šalį ir, pamatę besiridant, sustoję. Tuomet vaichuklis paleidęs šį darbininką ir nuėdamas į kapelius pasakęs: „Tavo laimė, kad tie žmonės atėjo, o aš būčiau laimė nusurdėjęs“.

c) Pasakojama, kad ant šio kapelių po vienu medžiu esą prūgai paslėpti. Viena moteris nel apsapnavusi ir nuėjusi viską kaip ra-dusi, kaip sapne buvę nuskyta, bet pakipėjusi kasti.

d) Karlys du karmynai (Strabias ir Ulmis) ejęs prūgus kasti ir ties pačiais kapeliais pamatęs didžiausią žvėrį „veselį“ (veslives), ir kad šokęs ten, kad plojęs su rankomis ir šaukęs „rai, rai, rai“... Tiesiu supras, kad vardenai, pavėgę ir grįžę namo.

Zinių teikėjo(-jų) pavardė, vardas 1) Pranauskas Aleksandras 13 Nr. 4, 14 Nr. 3; 2) Vaičkienė Marta 15 Nr. 4(a), 16 Nr. 2(c); 3) Kilpienė Marta 16 Nr. 2(b); 4) Bagamėnis Pranas 16 Nr. 2(a); 5) Jonušienė M. 16 Nr. 2(d).

Gimimo vieta(os) 1. Svirkonėčiai, 2. Savarina, 3. Ramoniskė, 4. Sklepičiai, 5. Dauginėčiai

Amžius	4	1, 3	5	2.
iki 15	15-25	25-40	40-60	60-80
				per 80

valsčius 1, 3, 4. Viešėnė; 2-5. Trušėnai; apskritis 1, 3, 4. Mažeikiai; 2, 5. Šiauliai